

О. П. Євсюков,
к. псих. н., докторант Навчально-науково-виробничого центру,
Національний університет цивільного захисту України, м. Харків

DOI: 10.32702/2306-6814.2018.21.106

ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ПРОЦЕСІВ ДЕРЖАВНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СОЦІАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ

O. Yevsyukov,
PhD in psychology, doctoral candidate of the Educational-scientific-production Centre,
National University of Civil Protection of Ukraine, Kharkiv

THE WAYS OF IMPROVEMENT OF PROCESSES OF STATE ENSURING OF THE SOCIAL AND ECONOMIC SECURITY

У статті виокремлено шляхи удосконалення процесів державного забезпечення соціально-економічної безпеки. Виділено загрози соціальній безпеці в державі: породжені недоліками та помилками в політиці та діях державних і політичних лідерів, владних інститутів; пов'язані з національними протиріччями, конфліктами інтересів центру та регіонів; ті, що виникли внаслідок діяльності держави, політичних партій і рухів, їхніх лідерів, та ведуть до підризу стабільності суспільства і державного устрою; обумовлені політичним екстремізмом і тероризмом; викликані порушенням законних прав, свобод й інтересів особистості; пов'язані з загостренням криміногенної ситуації у суспільстві; загроза здоров'ю населення країни в результаті недосконалості системи охорони здоров'я і медичного обслуговування та екологічного неблагополуччя; пов'язані з деградацією навколишнього середовища і життєдіяльності населення; різка кількісна й якісна зміна демографічної ситуації в країні, окремому регіоні, етносі. Сформульовано принципи формування та впровадження демографічної політики України на перспективу: комплексність, пріоритетна концентрація, своєчасне реагування на тенденції демографічного характеру протягом поточного періоду, облік особливостей демографічного розвитку на регіональному рівні, підтримка взаємодії органів державної влади з суспільними інститутами. Запропоновано механізми підтримки соціальної безпеки в Україні. Підкреслено, що зазначені механізми повинні бути у першу чергу орієнтовані на впровадження соціальних програм для визначених категорій населення.

Problem setting. Social security can threaten the phenomena and processes which lead to sharp and high-quality changes in society, dangerous deformations which, in turn, can lead to serious social consequences for the personality, social groups and institutes. Accordingly, the above stated causes relevance of the research subject.

Recent research and publication analysis. The features of formation and introduction of the social policy were investigated by numerous scientists.

However processes of ensuring of the social security in the country at the nation-wide level still demand an additional research.

Paper objective. The purpose of article is allocation of the ways of improvement of processes of state ensuring of the social and economic security.

Paper main body. The ways of improvement of processes of state ensuring of the social and economic security are allocated in the article.

In particular, the threats for the social security in the state are allocated. The prospect principles of formation and introduction of population policy on prospect formulated. The mechanisms of maintenance of the social security in Ukraine are offered.

Conclusions of the research.

The following threats for the social security in the state are allocated: ones, generated by shortcomings and mistakes of policy and actions of the state and political leaders and governmental institutes; ones, connected with national contradictions and conflicts of interests of the center and regions; ones that have arisen from activity of the state, political parties and movements which lead to society and political system blasting; ones, caused by political extremism and terrorism; ones, caused by violation of legitimate rights, freedoms and interests of the personality; ones, connected with aggravation of society criminogenic situation; threat to health of the country population as a result of imperfection of the health care system, medical care and ecological trouble; ones, connected with degradation of the environment and population activity; sharp quantitative and high-quality change of demographic situation in the country, certain region, ethnos. The following prospect principles of formation and introduction of population policy on prospect formulated: complexity, priority

concentration, timely response to tendencies of demographic character during the current period, accounting of the demographic development features at the regional level, support of interaction of public authorities with public institutes. The mechanisms of maintenance of the social security in Ukraine are offered. It is emphasized that the specified mechanisms first of all have to be focused on introduction of social programs for the certain population categories.

Ключові слова: держава, загрози, соціально-економічна безпека, демографічна політика, механізми.
Key words: state, threats, social and economic security, population policy, mechanisms.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Соціальна безпека може загрожувати явищам і процесам, які приводять до різних і якісних змін у суспільстві, небезпечних деформацій, що, у свою чергу, можуть призвести до тяжких соціальних наслідків для особистості, соціальних груп та інститутів. Відповідно, вищезазначене обумовлює актуальність обраної теми дослідження.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Особливості формування та впровадження соціальної політики досліджувалися багатьма вченими, зокрема, такими: В. Куценко [2], В. Скуратівський [3], В. Тертичка [4].

Однак процеси забезпечення соціальної безпеки в країні на загальнодержавному рівні все ще потребують додаткового дослідження.

МЕТА СТАТТІ

Метою роботи є виокремлення шляхів удосконалення процесів державного забезпечення соціально-економічної безпеки.

Для досягнення поставленої мети ставляться та вирішуються такі завдання:

- виділити загрози соціальній безпеці в державі;
- сформулювати принципи принципів формування та впровадження демографічної політики України на перспективу;
- запропонувати механізми підтримки соціальної безпеки в Україні.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

У сучасній Україні соціальна безпека може бути забезпечена лише цілеспрямованою на її досягнення політикою та діями держави і суспільства. Для цього необхідні сприятливі соціально-економічні умови, в тому числі:

- економічне зростання;
- забезпечення зайнятості населення;
- подолання демографічної кризи;
- забезпечення доступу різних прошарків населення до систем освіти, охорони здоров'я, інститутів соціальної захисту, культурних цінностей;
- створення дієвої системи безпеки особистості, охорони майна громадян [2; 3].

Серед загроз соціальної безпеки можна виділити такі групи:

- загрози, породжені недоліками та помилками в політиці та діях державних і політичних лідерів, владних інститутів. Це рішення, що суперечать Конституції, законам, адміністративним нормам і ведуть до несприятливих соціальних наслідків і внаслідок цього — конфліктів;

- загрози, пов'язані з національними протиріччями, конфліктами інтересів центру та регіонів, порушенням прав, свобод і законних інтересів громадян будь-якої національності, міжконфесійних і міжнаціональних конфліктів, що виникли внаслідок провокування цих конфліктів;

- загрози, що виникли внаслідок діяльності держави, політичних партій і рухів, їхніх лідерів, та ведуть до підризу стабільності суспільства і державного устрою, соціальних конфліктів або інших форм соціальної нестабільності;

- загрози, обумовлені політичним екстремізмом і тероризмом, внаслідок чого виникають матеріальні, моральні, соціально-психологічні збитки населенню, окремим його групам, особистостям;

- загрози, викликані порушенням законних прав, свобод й інтересів особистості та недієздатністю їх захисту (порушення права на життя, працю, освіту, житло, охорону здоров'я, свободу пересування, забезпечену старість тощо);

- загрози, пов'язані з загостренням криміногенної ситуації у суспільстві, ростом злочинності, порушенням законності в діяльності правоохоронних органів і державних структур;

- загроза здоров'ю населення країни в результаті недосконалості системи охорони здоров'я та медичного обслуговування, екологічного неблагополуччя й особливо внаслідок екологічних проблем, масового поширення хронічних й інфекційних захворювань, наркоманії й алкоголізму, інших соціальних захворювань;

- загрози, що пов'язані з деградацією навколишнього середовища і життєдіяльності населення, та порушують механізми відтворення людини та соціуму;

- загрози різкої кількісної й якісної зміни демографічної ситуації в країні, окремого регіону, етносі [3; 4].

При цьому слід звернути увагу на те, що соціальна трансформація є одним з найважливіших індикаторів соціальної безпеки. Нестійкість соціальної структури суспільства, процеси її деградації, відсутність збалансування інтересів окремих соціальних груп, узурпація влади та власності окремими групами, пренебрегація умовами відтворення деяких соціальних груп можуть призвести до соціальних потрясінь суспільства та держави. Одним із ключових напрямів забезпечення соціальної безпеки є дієва демографічна політика.

Серед принципів формування та впровадження демографічної політики України на період до 2025 року слід виділити такі:

- використання принципу комплексності у вирішенні завдань демографічного характеру — заходи в зазначеній сфері повинні містити взаємопов'язані напрямки демографічного розвитку (смертності, народжуваності та міграції);

— пріоритетна концентрація — обрання ключових питань у межах кожного з напрямків демографічного розвитку та використання дієвих механізмів їх вирішення;

— забезпечення своєчасного реагування на тенденції демографічного характеру протягом поточного періоду;

— ведення обліку особливостей демографічного розвитку на регіональному рівні та використання диференційованого підходу до формування та впровадження демографічних регіональних програм;

— підтримка взаємодії органів державної влади з суспільними інститутами;

— координація дій законодавчих та виконавчих органів державної влади на державному, регіональному та муніципальному рівнях [1; 4].

При цьому серед ключових завдань демографічної політики України на період до 2025 року слід відзначити такі:

— зменшення рівня смертності від причин зовнішнього походження, переважно у працездатному віці;

— зниження рівня смертності матерів і немовлят, посилення репродуктивного здоров'я населення, підтримка здоров'я дітей та підлітків;

— підтримка та підвищення рівня здоров'я населення, збільшення тривалості фази активного життя, формування сприятливих умов та забезпечення мотивуючих чинників для ведення здорового способу життя, суттєве зниження рівня захворюваності соціально небезпечними хворобами, підвищення якості життя хворих (зокрема, хворих на хронічні захворювання й інвалідів);

— збільшення показника народжуваності;

— укріплення сімейного інституту;

— залучення мігрантів відповідно до потреб забезпечення соціально-економічної безпеки у контексті підтримки необхідного демографічного стану в країні [1; 2].

Зокрема серед механізмів рішення завдання щодо скорочення рівня смертності населення необхідно виділити такі, що мають бути орієнтовані на:

— зниження рівня смертності від серцево-судинних захворювань через формування комплексної системи профілактики факторів ризику та проведення ранньої діагностики з застосуванням сучасних медичних технологій;

— підвищення рівня матеріально-технічного забезпечення закладів охорони здоров'я;

— зниження рівня смертності та травматизму як наслідку пригод дорожньо-транспортного походження через підвищення якості дорожньої інфраструктури, забезпечення дисципліни на дорогах;

— зниження рівня смертності та травматизму як наслідку нещасних випадків у межах виробництва та професійних захворювань;

— зниження рівня смертності як наслідку самогубств через активізацію роботи профілактичного характеру з громадянами, що входять до відповідних груп ризику;

— зниження рівня смертності як наслідку захворювань онкологічного походження через впровадження відповідних профілактичних програм;

— зниження рівня смертності як наслідку ВІЛ / СНІДу та туберкульозу через модернізацію профілактично-лікувальних програм щодо вказаних захворювань;

— впровадження спеціальних програм для населення похилого віку.

ВИСНОВКИ З ПРОВЕДЕНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК У ЦЬОМУ НАПРЯМІ

Таким чином, у результаті проведення даного дослідження було отримано такі результати.

1. Виділено загрози соціальній безпеці в державі: породжені недоліками та помилками в політиці та діях державних і політичних лідерів, владних інститутів; пов'язані з національними протиріччями, конфліктами інтересів центру та регіонів; ті, що виникли внаслідок діяльності держави, політичних партій і рухів, їхніх лідерів, та ведуть до підриву стабільності суспільства і державного устрою; обумовлені політичним екстремізмом і тероризмом; викликані порушенням законних прав, свобод й інтересів особистості; пов'язані з загостренням криміногенної ситуації у суспільстві; загроза здоров'ю населення країни в результаті недосконалості системи охорони здоров'я і медичного обслуговування та екологічного неблагополуччя; пов'язані з деградацією навколишнього середовища і життєдіяльності населення; різка кількісна й якісна зміна демографічної ситуації в країні, окремому регіоні, етносі.

2. Сформульовано принципи формування та впровадження демографічної політики України на перспективу: комплексність, пріоритетна концентрація, своєчасне реагування на тенденції демографічного характеру протягом поточного періоду, облік особливостей демографічного розвитку на регіональному рівні, підтримка взаємодії органів державної влади з суспільними інститутами.

3. Запропоновано механізми підтримки соціальної безпеки в Україні. Підкреслено, що зазначені механізми повинні бути у першу чергу орієнтовані на впровадження соціальних програм для визначених категорій населення.

Література:

1. Воротін В.Є. Державне управління регіональним розвитком України: монографія / В.Є. Воротін, Я.А. Жаліл; за заг. ред. В.Є. Воротіна. — К.: Вид-во НІСД, 2010. — 288 с.

2. Куценко В.І. Соціальна безпека в контексті сталого розвитку / В.І. Куценко, В.П. Удовиченко. — Чернівці: Видавець Лозовий В.М., 2011. — 656 с.

3. Скуратівський В.А. Соціальна політика: навч. посіб. / В.А. Скуратівський, О.М. Палій, Е.М. Лібанова. — К.: Вид-во УАДУ, 2003. — 365 с.

4. Тертичка В. Державна політика: аналіз та здійснення в Україні / В. Тертичка. — К.: Основи, 2002. — 750 с.

References:

1. Vorotin, V.Ye. (2010), *Derzhavne upravlinnya rehional'nym rozvytkom Ukrayiny* [State regulation by regional development of Ukraine], Vyd-vo NISD, Kyiv, Ukraine.

2. Kucenko, V.I. (2011), *Social'na bezpeka v konteksti stalogo rozvytku* [Social security in the context of sustainable development], Vy'davecz' Lozovyj, Chernigiv, Ukraine.

3. Skurativ's'kyj, V.A. (2003), *Social'na polity'ka* [Social policy], Vy'd-vo UADU, Kyiv, Ukraine.

4. Terty'chka, V. (2002), *Derzhavna polity'ka: analiz ta zdysnennya v Ukrayini* [State policy: analysis and realization in Ukraine], Osnovy', Kyiv, Ukraine.

Стаття надійшла до редакції 03.10.2018 р.